

Et problem med denne boken, er at mange av øvelsene er ment å gjøres i grupper. Det kan derfor være vanskelig å gjennomføre hele programmet på egen hånd. Det er også god grunn til å tro at mye av effekten nettopp ligger i gruppemodellen. Likevel gjennom boken får forfatterne frem sin underliggende filosofi uten å ty til omfattende teoretiske forklaringer. Språket er gjennomgående klart og lettfattelig, og alle kan ha nytte av å forsøke å snakke nærmere med kroppen sin.

John Gunnar Mæland
Universitetet i Bergen

Ikke for autodidakter

Richard Johanson, Charles Cox, Kate Grady, Charlotte Howell, red

Managing obstetric emergencies and trauma

314 s, tab, ill. London: RCOG Press, 2003. Pris GBP 44
ISBN 1-900364-70-0

Britene har vært foregangsmenn og kvinner i en aktiv opplæring av, og krav som stilles til spesialistkandidater. De spesielle eksamenene for spesialister i fødselshjelp og kvinnesykdommer

har gitt en imponerende teoretisk standard, en standard vi andre bør strekke oss etter.

Behovet for andre læringsmodeller enn mester-lærling-modellen blir stadig mer påtrengende i de praktisk medisinske fagene. Arbeidstiden blir kortere, legene flere og den praktiske erfaring mindre. Fødselshjelp er et fag der uventede og dramatiske hendelser kan skje på ubeleilige tidspunkter. Selv om de er relativt sjeldne, krever de ofte rask og effektiv handling. Dette er bakgrunnen for MOET-konseptet, som står for Managing obstetric emergencies and trauma, og boken er en kursmanual for et velprøvd konsept. Det preger den på godt og ondt.

Formatet er uhendig – A-4 på flere enn 300 sider. Ikke noe å ha i lommen. Det positive er at teksten er bygd opp punktvis og uten småprat. Boken er ment å være et hjelpemiddel ved planlegging av kurs i praktisk fødselshjelp ved våre kvinneklinikker. Opplegget burde imidlertid være en selvsagt del av undervisningstilbudet, både for spesialister og spesialistkandidater. Den bør likevel ikke brukes reservasjonsløst. Flere temaer som tas opp vil nok finne andre, og ikke dårligere, løsninger ved norske avdelinger.

Per E. Børdahl
Kvinneklinikken
Haukeland Universitetssykehus

Hva vet vi og hva tror vi?

David K. James, Kassam Mahomed, Peter Stone, Wim van Wijngarden, Lyndon M. Hill, red

Evidence-based obstetrics

A companion volume to high risk pregnancy. 408 s. London: Saunders, 2003. Pris GBP 30
ISBN 0-7020-2547-X

Kunnskapsbasert (evidence-based) er et av tidens honnørord. Som søkeord på Internett gir det tallrike innfallspor. Som begrep blant yngre kolleger spiller det *erfaring* ut på sidelinjen, om ikke helt av banen.

Faget fødselshjelp beskyldes ofte for å være uten vitenskapelig basis og holdning. Sist påstandene ble diskutert var da en studie om forløsning i seteleie til termin ble publisert i The Lancet i 2000. Det er derfor med en smule stolthet jeg husker at Cocranedatabasen startet nettopp med dette fagfeltet. En nødvendighet vil noen si, andre vil hevde at det er en styrke for faget at man så tidlig ble klar over hvor mye man ikke visste, hvor mye som nettopp ikke var kunnskapsbasert. I 1989, før alt med Internett var kommet ordentlig i gang, kom den voluminøse boken *Effective care in pregnancy and childbirth* med forord av Archie Cochrane (1). Senere er det kommet bøker, tidsskrifter og bokserier som tar opp hva som er kunnskapsbasert i gynekologi og obstetikk. Royal College of Obstetricians and Gynaecologists serie *Evidence-based clinical guidelines* har vært til stor nytte også i det norske fagmiljøet.

Allikevel er James og medarbeideres tilskudd en begivenhet. Boken er ment å være et følgebind til James' høyt verdsette *High risk pregnancy*, som snart kommer i sin tredje utgave. *Evidence-based obstetrics* er et viktig verk både pga. temabehandlingen, den oversiktlige og konsise fremstillingen som er satt opp kapittelvis. Det er inspirerende å bli i boken i tillegg er det lett å finne frem i den. Kunnskapen graderes etter det velkjente systemet Ia-IV og anbefalingene som A-C. Anbefalingene er fulgt av utvalgte artikkelhenvisninger, og det kan også være klokt å bruke disse. Anbefalingene er ikke alltid gitt på bakgrunn av pasientpopulasjoner og medisinsk standard som har like stor ekstern validitet. Oftest har konklusjonene mer allmenn utsagnsverdi. Eksempel på det første er bokens reservasjonsløse anbefaling av keisersnitt ved seteleie ved termin. Utviklingen går så raskt at Cochranedatabasen fremdeles bør konsulteres. I boken er det f.eks. ikke dokumentasjon om kombinert EKG-analyse og kardiokografi som overvåkingsmetode av fosteret under fødselen tatt med.

Likevel, har jeg hatt få fagbøker jeg har

brukt så hyppig som denne. Videre har redaktørene vært redaktører, ikke bare innsamlere av bidragsytternes kapitler.

Jeg anbefaler boken på det varmeste, ikke bare til fagbibliotekene, men også til de leger og jordmødre som arbeider med svangerskap og fødsel.

Per E. Børdahl
Kvinneklinikken
Haukeland Universitetssykehus

Litteratur

1. Chalmers I, Enkin M, Keirse MJNC. *Effective care in pregnancy and childbirth*. Oxford: Oxford University Press, 1989.

Tropemedisinens bibel

Gordon Cook, Alimuddin Zumla

Manson's tropical diseases

21. utg. 1864 s, tab, ill. Oxford: Elsevier Science, 2003. Pris NOK 1655
ISBN 0-7020-2640-9

I boken belyses hele det feltet som kan kalles medisin i tropene, et mye større tema enn tropemedisin, som tradisjonelt omfatter anvendt entomologi og parasittologi, vektorbårne sykdommer og andre sykdommer som hovedsakelig forekommer i tropiske områder. Målgruppen er leger som skal arbeide i tropene og leger som arbeider med importmedisinske problemer og reisemedisin i rike land.

Nytt i forhold til 1996-utgaven er *underliggende faktorer i tropemedisinen* som omhandler primærhelsetjeneste, samarbeid med tradisjonell medisin, genetik, immunologi, økonomi og etikk. Den praktisk-kliniske delen begynner med et kapittel for hvert organsystem, med fylldige lister over differensialdiagnoser. Dette er nyttig stoff for alle spesialiteter. Helseproblemer relatert til hete, store høyder, ernæring, dyre- og plantegifter, samt vestlige sykdommer som kreft, diabetes, hypertensjon og arteriosklerose har fått plass i en egen del. Det meste av boken er ordnet etter hver enkelt sykdom, og utgjør et fyldig og autoritativt oppslagsverk med oppdaterte behandlingsalternativer, både beregnet på leger med begrensede ressurser til rådighet, og leger i rike land. Siden 1996 er det kommet oppdaterte utbredelseskart, noe som er spesielt nyttig når det gjelder arbovirusinfeksjoner. Kapitlet om HIV/AIDS, hvor vi bl.a. lærer at smittebærerne heller skal betraktes som en ressurss enn et problem, overflødiggjør riktignok ikke annen litteratur på området. Blant vedleggene er det et nyttig kapittel om tropemedisinsk laboratoriediagnostikk i tillegg til kapitler om parasitters og insekters biologi og bekjempelse. For identifisering av de aktuelle dyrene trengs imidlertid supplerende litteratur. Nytt i denne utgaven er mange fine fargebilder. De fleste illustrasjonene er imidlertid

i svart-hvitt, så man trenger et tropemedisinsk atlas i tillegg til denne boken.

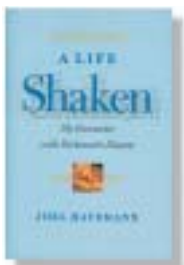
Dette er den beste læreboken i tropemedisin som finnes. I våre dager kan tropemedisinske problemstillinger dukke opp hvor som helst, så boken bør finnes ved alle større norske sykehus.

Gunnar Hasle
Reiseklinikken
Oslo

Shaken, not stirred

Joel Havemann
A life shaken

My encounter with Parkinson's disease
179 s. London: The Johns Hopkins University Press, 2002. Pris USD 26
ISBN 0-8018-6928-5

A life shaken er en bemerkelsesverdig bok. Den er både en intelligent, følsom og ikke minst selvopplevd beretning om et liv med Parkinsons sykdom. Samtidig gir den en oppdatert og lettfattelig gjennomgang av

sykdommen og dens behandling. Joel Havemann er redaktør i Los Angeles Times, og er en rutinert og skrivefôr journalist. Gjennom drøyt ti år har han gjennomlevd de fleste faser av Parkinsons sykdom, fra skjelving i en arm til en tilværelse preget av lammende rigiditet, inkontinens og hjelpeløshet. Han kan derfor skrive om sykdommen med den autoritet som følger den dypeste innsikt.

Mestersykket i *A life shaken* er imidlertid kombinasjonen av den nære, nesten poetiske beretningen om et liv som snus på hodet og en fremragende populærvitenskapelig gjennomgang av sykdommens patofysiologi og behandling. Havemann har satt seg meget godt inn i sin sykdom. Til dette har han hatt hjelp av sin nevrolog siden 1990, professor Stephen Reich ved Johns Hopkins senter for bevegelsesykdommer. I forordet skriver Reich at samarbeidet om boken har fått ham til å føle seg mer som en fødselshjelper enn som nevrolog.

A life shaken vil være av verdi både for leger og annet helsepersonell som møter pasienter med Parkinson, men også for pasienter og ikke minst deres pårørende. Det medisinske innholdet holder så høy kvalitet og er så oppdatert at jeg antar de fleste leger vil ha faglig utbytte av å lese boken. Kvaliteten gjenspeiles for øvrig i en rekke glimrende anmeldelser i prestisjetunge medisinske tidsskrifter som *JAMA*, *Neurology* og ikke minst Stephen B. Dunnetts anmeldelse i *Nature Medicine*: «The elegance and professionalism that he

brings to this task provide not just a «good read», but through his synthesis of scientific, clinical, and personal perspectives, an inspiration for all.»

Dessverre er boken ikke oversatt til norsk. Den kan bestilles direkte fra forlaget gjennom Internett: www.press.jhu.edu/press/index.html

Trygve Holmøy
Immunologisk institutt, Rikshospitalet/
Nevrologisk avdeling, Ullevål universitetsykehus

Overflødig om Internett for kirurger

Jeff W. Allen
The Internet for surgeons
152 s, ill. New York: Springer, 2002.
Pris USD 34,95
ISBN 0-387-95319-1

Her kommer nok en bok som skal hjelpe leger, i dette tilfellet kirurger, til å finne frem i informasjonsjungelen på Internett. Forfatteren er amerikansk kirurg og gir på 124 sider en kortfattet innføring i teknologi og praktiske anvendelser.

Boken starter med en introduksjon om terminologi, historie, teknikk og informasjonssøk. Kapitlene er korte og egnet som en innføring for nybegynnere. Medisinsk litteratursøk kunne med fordel ha vært dekket bredere enn en side, både når det gjelder strategi og aktuelle lenker. Cochrane-biblioteket er, som eksempel, ikke nevnt. Deretter følger kapitler om e-post, chat og hvordan lage egne Internett-sider. Kapitlet om e-post gir en nyttig påminnelse om å sjekke avsenders adresse: Plastikkirurgien som tror han velvillig besvarer en pasients spørsmål om suturfjerning etter brystforstørrelse, men som i stedet sender en bekreftelse til sladderpressen på at inngrepet er foretatt!

Siste halvdel av boken så vel som den medfølgende CD-ROM inneholder kortfattede beskrivelser og lenker til aktuelle nettsteder, ordnet etter subspecialitet. Lenkene er så langt jeg kan se oppdaterte, men stort sett begrenset til amerikanske ressurser. Like gode lenkesamlinger kan man selv finne på Internett, biblioteket ved Karolinska Institutet har en god sykdomsorientert oversikt (www.mic.ki.se/diseases/index.html).

Boken er lettest, med oversiktlig inndeling og grei layout. Forfatteren har tatt mål av seg til å gi en altomfattende innføring i Internett for kirurger. Den kan kanskje være en hjelp før de første famlende tastertrykk. Jeg tror imidlertid ikke kirurger er så spesielle at de ikke kan nyttiggjøre seg en av de mange generelle innføringsbøker i bruk av Internett. Som introduksjon til kirurgiske ressurser, blir det svært overflødig når alle spesialiteter skal dekkes. Dertil

kommer mangelen på en grundigere innføring i relevante temaer som litteratursøk og en svært amerikanskvektet lenkesamling. Et par timer med egne søk på Internett er både nyttigere og morsommere enn denne boken.

Morten Tandberg Eriksen
Krefregisteret
Oslo

Fra integrering til brukerstyring for funksjonshemmede

Ole Petter Askheim
Fra normalisering til empowerment
Ideologier og praksis i arbeid med funksjonshemmede. 224 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag, 2003. Pris NOK 310
ISBN 82-05-30242-1

Kort sammenfattet tar boken for seg to måter å normalisere en person på: enten sørge for å få ham inn i feltet der alle vi andre, normale befinner oss, eller å utvide dette feltet slik at det inkluderer også ham som tidligere falt utenfor.

Askheim velger å ikke oversette *empowerment* til norsk fordi det ikke finnes gode skandinaviske begreper. Boken er en historisk og analytisk gjennomgang fra den skandinaviske normaliseringstradisjonen, integrering og inkludering, frem til dagens empowerment-tenkning med begreper som brukerinnflytelse og brukerstyring.

Under omtalen av normalisering diskuteres omsorgsparadigmet *verdsatt sosial rolle* og forholdet til atferdsanalyse og -terapi inngående. Brukerne vil selv få definere hvilke verdier som skal legges til grunn for livene deres. Empowerment-æraen handler mye om maktoverføring til brukerne. Askheim drøfter begrepet, og viser hvordan det kan fortolkes og brukes både i et venstreskilt og i et nyliberalt perspektiv. Rettigheter og jus får økende betydning. De tre siste kapitlene tar på en klok måte opp mulige veier å gå for profesjonelle hjelpere som velger å ta et empowerment-perspektiv på alvor.

Boken avsluttes med kloke råd om å gå bak begrepene. Med det menes bl.a. bevisstgjøring og refleksjon hos den enkelte hjelper, med konkret utledning av verdigrunnlag og praktiske konsekvenser for eget arbeid.

Fra medisinen kjenner vi perverteringen av empowerment-begrepet, der det mer og mer brukes om tilnærminger som skal sikre at pasienten når mål som vi har satt for ham. Som medisinerer trenger vi gode tekster om empowerment fra eget fagfelt. Mens vi venter på dem er Askheims bok en god oppslagsbok som gir god innsikt, men få oppskrifter.

Janecke Thesen
Legekontoret Valestrandfossen/
Seksjon for allmennmedisin
Universitetet i Bergen